

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

V. An Deus cognoscat omnia futura contingentia, tum absoluta, tum absoluta, tum conditionata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

futurarum, non esse simul, sed successiue in tota æternitate existere, vt semper aliquid restet accipiendum siue addendum. Quod suo modo etiam superius quæstione quarta, de partibus continui dictum. Nec valet argumentatio à modo cognitionis, ad modum obiecti cogniti, vt præced. assert. diximus. Licet ergo Deus simul quidem & actu cognoscat eiusmodi infinita; hæc tamen non ideo sunt infinita actu, sed in potentia: etsi rectè dici possit infinitum in potentia actu esse, vt etiam sentit Aristoteles loco citato, nimirum suo modo & successiue: ex quo tamen minime sequitur, esse infinitum actu.

10 Dices. Deus distinctè cognoscit eiusmodi infinita: Ergo sunt actu distincta in mente diuina; ergo actu multa in eadem mente: & tamen non sunt actu multa finitè, seu numero finito: Ergo sunt in mente diuina multa actu, multitudine seu numero infinito: Ergo Deus cognoscit multitudinem infinitam actu. Respondetur. Negando vltimam consequentiam; quia procedit ab esse obiectiuo rei, ad esse subiectiuum & reale, ex eo enim quod infinita terminant actu diuinam scientiam, inferitur, ea simpliciter & absolute esse actu infinita: cum tamen infinitum actu non dicatur ab existentia obiectiuo rei cognitæ: sed ab existentia reali & subiectiuo eiusdem à parte rei existentis; quæ vt dictum, per diuinam cognitionem minime immutatur. Plura de hac recit. quæst. 4. dub. 2.

Quæritur denique hoc loco, an per hoc quod entia possibilis diuinam scientiam terminant, intelligantur habere, aliquid esse actuale extra intellectum. Et refertur Scotus 1. d. 36. quæst. 1. sensisse, Deum intelligendo creaturas, produxisse eas ab æterno, in quodam esse intelligibili obiectiuo, quod esse *diminutum vocat*. Quod etiam defendunt ceteri Scotistæ, Malafossius, & Bargius in 1. d. 35. & sequitur Waldensis tom. 1. l. 1. art. 1. cap. 1. 2. & 3. Quod ita refertur & refellant Gabriel in 1. d. 35. quæst. 1. a. 3. Caietanus quæst. 15. a. 1. Gregorius de Valentia q. 15. p. 2. alijque Thomistæ recentiores, quasi Scotus de esse quodam actuali locutus sit, quod habeant res extra intellectum; eaque de causa eam etiam sententiam seuerius cenet. Sed hac de re esto.

11 Assertio VII Creaturæ ab æterno cognitæ à Deo, per hoc præcisè, quod ita cognoscuntur, nullum habent extra Deum esse reale, imò nec ullum verum esse actuale extra Deum; sed solum esse possibile, cum esse obiectiuo in intellectu diuino, seu denominatione extrinseca obiecti cogniti. Ita cum S. Thoma q. 14. art. 9. Thomistæ omnes, alijque citati. Item Molina hic q. 14. a. 5. & 6. Suarez lib. 3. c. 2. n. 18. & Metaphys. d. 3. l. sec. 2. Vasquez disp. 70. capit. secund. & disp. 114. num. 4. ex communi & certa. Ratio est: tum quia aliàs res omnes creatæ secundum esse suum proprium & formale, existenter ab æterno extra Deum; quod non est consonum fidei. Tum quia vniuersim intellectio rei per se nullum dat reicognitæ esse reale, vel actuale extra intellectum. Neque verò Scotus licet obscure locutus, contrarium re ipsa sentit, vt rectè Molina & Vasquez loco citato.

Sed obijci tamen pro opposita sententia potest, quòd aliàs entia possibilis non videantur dici posse effectus Dei, qui vt tales in Deo velut causa cogno-

9 scantur. Respondetur, negando sequelam. Quia nihilominus etsi non sint effectus actuales, sunt tamè possibile: non quidem quod ipsum esse possibile, quocumque modo sumptum, præcisè & in se sit per modum effectus posterioris quidam potentia diuina, vt dicitur q. 11. & fuse Vasquez d. 204. Sed quia certè hoc ipso, quod à sua possibilitate extrahi quodammodo, & in actum reduci possunt à Deo, accipiendo ab eodem actualem existentiam, rectè dicuntur effectus possibile Dei.

D V B I V M V.

An Deus cognoscat omnia futura contingentia, tum absoluta, tum conditionata.

S. Thomas 1. p. q. 14. a. 9. & 13.

1 N Vlla peculiaris instituitur quæstio apud Theologos, an Deus cognoscat ea, quæ necessario futura sunt. Cū enim quæ talia sunt, habeant suas causas existentes necessarias, quas Deus intimè nouit, vt dictum dub. præced. nullum relinquunt dubiū, quin etiam Deus omnia, iuxta suum quem habent modum necessitatis (ex suppositione scilicet causarum necessariarum; siquidem ab ipso Deo, vel aliunde non impediuntur) certissimè ac ab æterno præcognoscat. Quæstio igitur solum est, de futuris contingentibus, non quidem cognitio tunc solum, quando existunt in aliquo tempore, vel duratione, æternitati quandoque coexistentes; de his enim sub hac consideratione actum est dub. præced. sed de futuris qua futuris; intellige, non solum respectu præsentis temporis, sed indefinite respectu alicuius durationis coexistentis æternitati, qua Deus rerum omnium creaturarum existentiam antecessit. Ea verò duplicis sunt generis. Quædam enim etsi fiant à causis secundis naturalibus, & secundum se determinatis ad hoc vel illud agendum, ita tamen fiunt, vt quoad suum effectum impediri possint ab alijs causis secundis itidem necessarijs; vt sunt futuræ pluuiæ, ac tempestates, proventus annonæ, generationesq; animalculorum, supposita hac vel illa cæli constellatione; quæ ex varia aeris, aquæ, terræ, &c. dispositione impediri possunt. Et de his itidem non est propriè difficultas: cū eaim Deus totam complexionem causarum naturalium, penitissimè habeat perspectam, scit vtique omnia etiam effecta, quæ & quatenus ab illis, tanquam naturalibus ac necessario agentibus (si nimirum à causa libera non impediuntur) producentur. Alia verò contingentia vt sic fiunt ac pendunt à causis secundis liberis, quæ maximè propriè & per se contingentia dicuntur, & de his potissimè in presenti est quæstio.

2 Hæc autè futura contingentia rursum, aut sunt absolute aliquando ac re ipsa futura; alia verò re ipsa nunquam sunt futura, sed futura solum essent, aut fuissent, (respectu antecedentis æternitatis) si certa quedam poneretur, aut posita fuisset conditio, nunquam tamen re ipsa posita vel ponenda; quæ propterea etiam vocantur futura contingentia conditionata. Vbi inter Theologos celebris est cōtrouersia, an Deus ab æterno certa & infallibili notitia præsciuerit, quid quælibet creatura rationalis & libera fuisset actura, si hæc vel illæ conditiones fuissent posite: v. g. an si alius homo, vt Petrus vel Paulus, cum his vel illis circum-

stantijs pro Adamo creatus, ac in paradiso fuisset, constitutus, peccaturus fuisset. An si Christus Iudæa loculus non commisisset, nihilominus ab eo fuisset proditus. Et similia infinita.

Neq; sermo, aut quæstio est de illis propositionibus conditionatis, in quibus conditio posita, absoluta necessitate secū trahit prædicatum, ita ut prædicatum necessario absolute ac simpliciter connexum sit cum posita conditione, ut videre est in his exemplis; si Deus efficaciter voluisset creare alium mundum, creasset illum; si Iudas fuisset prædestinatus, fuisset saluatus: si Deus voluisset efficaciter Adamum præseruare à peccato, aut si dedisset Adamo gratiam congruam ad peccata deuitanda, Adamus non peccasset, &c. Sed quæstio solum est de illis propositionibus conditionatis, in quibus ipsum futurum conditionatum, quod prædicatur, perse non necessario connexum est cum conditione posita, sed ad eam nihilominus contingenter se habet; ita ut illa etiam posita, possit adhuc esse, vel non esse futurum, ut in supradictis alijs exemplis videre est. Eademq; ratio est contingentium eorum, quæ absolute futura sunt, si præcise considerentur ut futura sub conditione, ante omne decretū absolutū Dei, ut inferius dicitur.

Quæ controversia quidem nunc recens est inter Scholasticos, & ab antiquis ex Instituto nusquam pertractata, magnum tamen habet momentum ad multa explicanda, quæ spectant ad materiam de gratia, & prædestinatione. De qua res tres feruntur Doctorum sententiæ. Prima est, quæ absolute in Deo negat talem scientiam. Contra quos disserit Molina 1. p. q. 14. a. 13. disput. 18. Secunda est, Deum cognoscere quidem eiusmodi contingentia, sed solum probabiliter, & velut per coniecturam; ad eum modum, (seruata proportione) quo etiam illa à nobis cognoscuntur. Hanc insinuant Catharinus opusc. de prædest. part. 2. & Iansenius cap. 47. Concord. tractans illud, *si in Tyro & Sydone*, & aperte antehac tradiderunt aliqui recentiores Thomistæ, contra quos disserunt Molina loc. cit. Suarez opusc. de scientia Dei l. 2. c. 1. & Vasquez infra. Alterutrum etiam necessario sequi debent illi, qui docent, vnicam esse Deo, rationem cognoscendi certo futura contingentia, præsentiam eorundem realem in æternitate, qualem contingentia hæc conditionata nusquam habent.

Tertia sententia est, Deum certo & infallibiliter, ac ab æterno cognoscere eiusmodi contingentia futura. Ita fusè ac ex Instituto, atq; ante cæteros docuit Molina loc. cit. ac passim in sua concord. Idem docent Bellarminus tom. 4. cont. 2. de amiss. grat. l. 2. cap. 17. Gregorius de Valentia hic q. 14. punct. 5. §. 2. Pererius tom. 2. in Genes. l. 15. disp. 7. Stapletonus in Antidoto super c. 9. in epist. ad Rom. annot. 2. Mascarenas l. de auxilijs d. 2. p. 4. num. 27. & 28. & disp. 3. part. 4. num. 8. Vasquez hic disp. 67. Albertinus tom. 1. princip. 4. q. 4. coroll. 3. Suarez cit. opusc. 2. lib. 2. per totum: qui etiam cap. 3. citat Driedonem de concord. grat. & lib. arbit. 1. p. c. 4. ad 3. Ruadum art. 7. Waldensem tom. 1. doctrin. c. 23. non obscure hæc tradentes sententiam. Et addit Suarez: *Scriptores etiam in 1. part. s. Thomæ frequentius sequuntur hanc sententiam; & quidem contrariam parum rursam; alij errorem fere appellant. Deni-*

que Doctores fere omnes Theologi huius temporis, quos ego in Italia & Hispania consului, huic sententiæ adhaerent. Ita ipse, Sed & Mascarenas loc. cit. ait, eam esse necessariam, ad percipiendam concordiam gratiæ cum libero arbitrio; ad concilianda inter se Patrum dicta; ad intelligendam distinctionem gratiæ in sufficientem & efficacem; ad demonstrandam infallibilitatem diuinæ prædestinationis. Denique Franciscus Zumel etfi de hac re lubricè & obscure locutus sit in 1. p. q. 14. a. 1. disp. vn. tamen inferius art. 13. disp. 8. assert. 1. eam sententiam videtur defendere, cum ait; *Non est tutum negare infallibilitatem, & certam cognitionem illorum contingentium conditionerum in Deo*, Similia habet in disputationibus varijs in 1. p. de futuris contingentibus disp. 5.

Differunt tamen hi auctores inter se dupliciter. Primo quidem nomine tenus, ac in vocibus: qua ratione nimirum ea scientia in Deo sit nominanda. Quidam enim vocant *naturalem*; quia præcedit omne decretum liberum diuinæ voluntatis, saltem absolute. Ita olim à se appellatam notat Molina hic loc. cit. disp. 18. memb. 2. Quo spectant etiam illi, qui eam vocant scientiam *simplicis intelligentiæ*, ob eandem causam, & quia est de rebus actu nunquam existentibus; in quibus sunt Gregorius de Valentia, Albertinus, Vasquez locis citatis. Alij eandem vocant scientiam *liberam ac visionis*; in quibus est Suarez cit. lib. 2. cap. 3. Quia non est rei possibilis, ut sic, sed existentis sub conditione; & tamen ex suo genere sit necessario in Deo, prout tamen versatur circa hoc, vel illud obiectum particulare, potuit absolute non esse in Deo; si nimirum liberū arbitrium, uti pro sua libertate poterat, etiam supposita hac vel illa conditione, hoc vel illud, de quo sermo est, non esset facturum, &c. Alij eam scientiam vocant *mediam*; nimirum inter scientiam visionis & simplicis intelligentiæ; siue inter scientiam naturalem & liberam. Ita Molina, Mascarenas, ac plerique recentiores, qui hanc scientiam tuerunt.

Secundo discrepant auctores citati inter se re ipsa; quamuis enim in hoc omnes consentiant, Deum infallibiliter scire eiusmodi futura contingentia quando conditio est causalis; dissentiant tamen de alijs. Quidam enim docent, id solummodo verum esse, quando conditio est causalis. Ita Vasquez loco citato. Alij quando est, vel causalis, vel conditionalis prærequisita: in quibus Albertinus loc. cit. punct. 3. Alij denique etiam quando est plane disparata; modo contingens sit re ipsa cum ipsa connexum; ut si Petrus peccabit, Ioannes pænitebit. Aut si Roma hodie plueret, Iacobus Ingolstadtij disputaret. Ita Suarez loco citato, capite sexto num. 4.

Ad has vero tres sententiæ hactenus commemoratas, & ab alijs etiã referri solitas, addi potest, quarta sententia Didaci Aluarez libro secundo de auxilijs disput. 7. qui cum assertores scientiæ huius reprehendisset, quasi nec verum quæstionis statum constituisset; nec quæstiones diuersas satis distinguisset; nouum ipse quæstionis statum constituit; quasi nimirum de hoc solum quæstio sit & controversia; Vtrum Deus ante omne decretum suæ voluntatis prædeterminantis consensum Petri absolute futurū, vel ex hypothesi, quod constitueretur in talibus circumstantijs, certo sciat in particulari, an Petrus

fit consensus posita illa conditione, an potius dissentens, &c.

Ad quam questionem respondet ipse negativè; nimirum eiusmodi futura conditionata non cadere sub scientiam, ut futura aliquo modo, nec ut sic esse scibilia infallibiliter etiam à Deo; sed solum cognosci ut possibilia fieri: post diuinum autem decretum, saltem conditionatum, etsi quidem concedat inferius in solutionibus argumentorum, futura quædam eiusmodi conditionata cognosci à Deo; per scientiam liberam; ut quædam exempla Scripturæ inferius referenda probant; non tamen satis declarat, quid yniversim sentiendum sit, an videbitur de omnibus eiusmodi futuris conditionatis, sub quacunque conditione præsupposita, habeat Deus decretum liberum, quo apud se statuerit, quid supposita quacunque eiusmodi conditione vellet fieri, aut permittere; ita ut proinde absolute loquendo, Deus saltem post decretum suum conditionatum, omnia eiusmodi futura contingentia, non solum ut possibilia, sed etiam ut futura infallibiliter cognoscat. Refert tamen Vasquez citata disputatione sexagesima septima, numero vigesimo, quosdam recentiores ita sentientes; Deum sub conditione etiam apud se decreuisse omnia; & ex hoc decreto à Deo cognosci omnia futura sub conditione, secundum infinitas causarum combinationes, iuxta quas omnia apud se statuit, quæ facturus esset: in qua sententia etiam videtur esse Zumel in disputationibus varijs in primam partem, dub. 5. conc. 5. quod tamen itidem refutat Vasquez loco citato, & disputatione 80.

8 Fundamentum autem proprium huius sententiæ est; quia existimat, sine prævio decreto, quo Deus apud se, antecedenter ad omnem determinationem liberam causæ secundæ, statuerit ac prædefiniuerit, quid fieri ac permittere ipse velit, nihil posse fieri. *Vnde nos inquit Alvarez, negantes scientiam mediam, & illam impugnantes, non negamus ut Deo esse scientiam futurorum conditionatorum, sed eorum tantummodo, quæ cum nullo modo futura sint, etiam ex hypothesis, asseruntur esse futura conditionata.*

Cæterum, quod ad statum huius questionis atinet, non existimo assertores huius sententiæ esse reprehendendos; nec arbitror eum recte ab hoc auctore explicatum; cum ipse potius diuersas questiones inter se confundat. Hæc enim sunt inter se distincta; primum, an Deus eiusmodi futura conditionata infallibiliter quocunque demum modo & medio, & in quocunque rationis signo cognoscat; alterum, quandonam, seu in quo signo rationis, quoquo modo vel medio Deus illa cognoscat. Quo spectat illud, quod ab hoc auctore propositum est, an Deus eiusmodi contingentia futura cognoscat ante omne decretum suæ voluntatis, &c.

Ex his duobus, quorum utrumque est controversum inter Doctores, primum spectat ad questionem, An est; alterum ad questionem propter quid, & quando; seu quo modo & medio est. In præsentem autem loco discutitur quæstio an est; quam citatus auctor, ut dixi, non sufficienter resoluit: de modo autem & medio huius questionis ex instituto agemus dubio sequenti, obiter tamen simul etiam hoc loco responduri ad questionem

ita formatam, prout ab hoc auctore proposita est.

Quæ de causa notandum, minime controversum esse, an Deus eiusmodi futura conditionata infallibiliter cognoscat, ante omne decretum Dei conditionatum, sed solum ante decretum illud prædefiniens ac prædeterminans, quod natura ac ratione præcedat omnem determinationem causæ secundæ. Alias constat, cum in eiusmodi propositionibus conditionatis, semper supponatur conditionis alicuius existentia, quæ sine Dei voluntate, & decreto saltem conditionato esse non potest; necessarium utique esse, omnem notitiam earundem propositionum posteriorem esse aliquo Dei decreto, nimirum illo; quo ponitur, Deum hanc vel illam conditionem aliquo tandem modo esse, aut permittere voluisse. Perinde enim est, si quæras, an posito quod Adamus non peccasset, filius Dei fuisset incarnatus. Item, an si Iudas cum his vel illis circumstantijs externis fuisset ad penitentiam vocatus, ut Petrus, fuisset conuersus, &c. ac si quæras, An si Deus voluisset efficaciter, ut Adam non peccaret, vel ut Iudas ita vocaretur, sicut Petrus, ea quæ diximus facta fuissent. Imo præter hoc Dei decretum, inuoluitur etiam in eiusmodi conditionatis propositionibus, aliud Dei decretum conditionatum concurrenti cum eiusmodi causâ libera ad hunc vel illum effectum, qui sub conditione de illa prædicatur, ut rectè etiam notauit Vasquez cit. disp. 67. c. 3. n. 22. His positus est.

10 Assertio I. Deus omnia futura contingentia absoluta, ab æterno infallibiliter nouit. Ita S. Thomas hic q. 14. a. 13. & Doctores in 1. d. 38. & 39. & est de fide, contra Ciceronem l. 2. de diuinat. qui ut defenderet fortunam, & casum, ac libertatem in hominis actionibus, scientiam eiusmodi futurorum Deo denegauit, ut refert etiam & refellit S. Augustinus l. 5. de ciuit. cap. 9. & putant nonnulli, in quibus Vasquez Disputatione sexagesima quarta, numero secundo, post Ariminensem, in eodem etiam errore fuisse Aristotelem lib. 1. de interpret. cap. 8. quem tamen alij illic rectè philosophatum de futuris contingentibus sentiunt, ut dicitur dubio 6. Apertius huic errori, saltem in modo loquendi, affinis est Aureolus in 1. d. 39. q. 1. a. 1. & 3. ubi docet, falsum esse dicere, *Deum distinctè & determinatè nouit Antichristum fore, sed solum, inquit, nouit fore, aut non fore, disjunctim & confuse; ubi yniversim sentire videtur, Deum de futuris contingentibus (eo quod determinate vera aut falsa non sint) nihil aliud scire, quam fore aut non fore disjunctim & confuse; nullam autem illius partem distinctè; etsi fateretur interim, Deum omnia, quæ futura sunt, inueniri & nosse, ut præsentia, &c.*

Probatur assertio aperte ex Scriptura Eccli. 23. v. 29. *Domino enim Deo, antequam crearentur, omnia sunt cognita: sic & post perfectum respicit omnia.* Rom. 4. v. 17. *Qui vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt.* Idem passim docent SS. Patres. Ratio est euidentis. Tum quia futura ista contingentia sunt cognoscibilia aliquo modo (saltem per cōiecturam) etiam ab homine: ergo multo magis à Deo. Tum quia Deus horum ipsorum etiam (si bona sint) causa est per intellectum & voluntatem. Tum quia sunt determinate veritatis, ut dicitur dub. 6. Ergo necessariò cognoscuntur ab infinito intellectu, ad quem pertinet

infalli.

infallibiliter cognoscere omne cognoscibile. Tum denique quia si Deus primum, postquam existunt, cognosceret illa, & non ab aeterno, iam scientia Dei, Deusque adeo ipse esset mutabilis, & non purus actus, sed mixtus potentiae passivae.

11 Assertio II. Deus aliquo tandem modo ab aeterno nouit contingentia quaedam futura conditionata. Ita auctores secundae, tertiae, & quartae sententiae; cum quibus etiam iudico assertionem hanc in his terminis non posse negari absque errore. Probatio patebit ex assert. 3.

Assertio III. Deus horum contingentium habet notitiam non probabilem tantum, sed infallibilem. Ita auctores tertiae & quartae sententiae; ex quibus itidem nonnulli recte sentiunt, oppositum esse parum tutum, adeoque temerarium; addo ego, quodam sensu, etiam erroneum. Dupliciter enim intelligi potest, Deum habere eiusmodi contingentium scientiam duntaxat probabilem; primo quasi ipsa Dei scientia de his contingentibus sit incerta & fallibilis; quod tunc foret, si Deus eiusmodi propositionibus absolute ac sine modificatione addita; coniecturali tantum seu probabiliter assensu assentiretur, nimirum hoc futurum esse, si hoc fiat; & hoc non videtur sine errore Deo posse tribui: quia hoc esset Dei scientiam, Deumque ipsum errori subijcere: si enim falli potest Deus in eiusmodi scientia; ergo nihil obstat illum aliquando re ipsa falli ac decipi: posse. autem falli, si haec scientia Dei incerta solum esset, & coniecturalis. Atque ad idem propositum etiam Vasquez citata disputatione sexagesima septima, capite tertio, numero decimo ait, errorem esse in fide, scientiam Dei fallacem esse posse.

12 Secundo, & alio modo intelligi potest, Deum de his rebus habere scientiam solum probabilem; ita, ut non assentiat ei eiusmodi propositionibus hypotheticis, nisi modificatis ipso modo probabilitatis addito; nimirum probabile esse hoc futurum, si hoc fieret: quo modo etiam de bonis Angelis docetur, eos non assentiri propositionibus solum probabilibus, nisi modificatis ipso eiusmodi probabilitatis modo; ita ut obiectum assensus non sint propositiones simplices de inesse, sed modales. Et hac ratione tamen non sit tam apertus error, Deo tribuere contingentium eiusmodi futurorum conditionatorum cognitionem solum probabilem; quandoquidem hac ratione ipsa Dei scientia fallax ideo, aut incerta minime redditur; cum eiusmodi propositiones modales sint certissimae, etiam si propositio de inesse, cui additur modus probabilitatis, sit solum probabilis; ut ex dialectica constat, tamen id nec hoc quidem sensu satis Scripturae, Patribus, & rationi consentaneum est. Siquidem Scripturae, & sancti Patres non solum tribuunt Deo de eiusmodi futuris contingentibus notitiam quasi modalem, sed simplicem; qua nimirum absolute nouerit, quid tali vel tali conditione posita, futurum esset; non quid probabiliter esset futurum.

13 Exempla plura huius rei refert Scriptura. Primum habetur libro primo Regum capite vigesimo tertio versu decimo, his verbis: *Et ait Dauid, Domine Deus Israel, audivit famam serui tui, quod disponat*

*Saul venire in Ceilam, ut evertat urbem propter me, si tradent me viri Ceila in manus eius? & si descendet Saul, sicut audivit serui tui? Domine Deus indica seruo tuo: Et ait Dominus, descendet. Dixitque Dauid, si tradent me viri Ceila, & viros qui sunt mecum in manus Saul? & dixit Dominus, tradenti. Vbi aperte sermo est de futuro contingente solum conditionato; quandoquidem Dauid re ipsa nunquam traditus fuit à Ceilanis, sed solum tradendus praedicitur, si in ea Urbe permaneat. Neque vero Deus respondit solum, probabile esse, Saulem descenditurum, & Davidem tradendum fore; sed simpliciter ait: *Descendet, Tradent*: quae proinde cognitio non potuit non esse infallibilis.*

Secundum exemplum est, tertio Regum vndecimo, versu secundo, ubi dicitur: *Dixit Dominus filiis Israel, non ingrediemini ad eam; neque de illis egredientur ad vestras: certissime enim auertent corda vestra, et sequamini Deos earum. Vbi itidem sermo est de futuro contingenti conditionato, à Deo infallibiliter cognito.*

Tertium exemplum est quarto Regum decimo tertio, versu decimo nono. Vbi Elisaeus ex diuina & prophetica scientia ad Ioas Regem Israel ait: *si percussisses (terram) quinquies, aut sexies, percussisses Syriam usque ad consummationem. Nunc autem tribus vicibus percussis eam. Vbi iterum sermo est de contingenti futuro solum conditionato, infallibiliter à Deo praecognito; etiam absque addito modo probabilitatis.*

14 Quartum exemplum est Sapientiae quarto, versu vndecimo. *Reptus est, ne malitia mutaret intellectum eius; & ne fictio deciperet animam illius: in quibus verbis includitur quoddam futurum conditionatum, à Deo cognitum; nimirum si electus ille non tempestive eius tollatur, futurum ut in peccatum incidat & damnetur: & tamen illud futurum erat conditionatum tantum, nunquam absolute futurum.*

Quintum exemplum habetur Isai. primo, versu nono. *Nisi Dominus Sabbath reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset, & quasi Gomorraha similes essemus. Vbi propheticæ, adeoque ex Diuino spiritu & praesentia praedicitur, Israelitas omnino fuisse perituros, nisi Deus speciali cura aliquos reservasset, aut secundum alium sensum, nullos futuros fuisse pios & electos, nisi Deus Christum & Apostolos, ex Israelitae semine, in mundum misisset: & tamen fieri poterat, ut saltem per aliud decretum nihilominus saluarentur.*

Sextum exemplum habetur Ieremiae trigesimo octavo, versu 17. ubi propheta ait: *Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: si profectus exieris ad principes Regis Babylonis, viuet anima tua; & civitas haec non succendetur igni; & saluus eris tu, & domus tua. Si autem non exieris ad principes Regis Babylonis, tradetur civitas haec in manus Chaldaeorum, & succendent eam igni, & tu non effugies de manuum eorum. Vbi vides, utrumque contradictionum contingens à Deo certo prauium.*

Septimum exemplum est Matthaei 11. versu 21. *Ve tibi Corozaim, ve tibi Bethsaida; quia si in Tyro & Sidone facta essent virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cilicio & cinere paenitentiam egissent. Idem ha-*

betur.

betur Luca decimo, versu decimo tertio. Quem locum etiam ita declarat & expendit S. Augustinus libro secundo de bono perseverantiae, capite nono. Et quamvis Matthæi undecimo, versu vigesimo tertio in simili addatur particula forte; ea tamen non incertitudinem divinæ præscientiæ, sed solum contingentiam effectus designat, iuxta SS. Patres, & interpretes ibidem. Vide Ambrosium lib. 2. de penitentia capite quinto. Hieronymum in illud Hieremias vigesimo sexto. *Noli subtrahere verbum, si forte audiam: Augustinum, in illud Psalmi secundi Ne quando irascatur. Eusebius libro sexto de præparat. Euangel. Simile est illud Ezechiel. 3. v. 6. Non ad populum profundi sermonis, & ignota lingue tu mitteris, & si ad illos mitereris, ipsi audient te.*

Octavum est Matthæi vigesimo quarto versu vigesimo secundo. *Nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro, sed propter electos breviabuntur.* Unde colligitur, Christum certo cognovisse hoc futurum conditionatum, si persecutio Antichristi duraret maiori tempore, ipsi etiam Electi eius temporis deficerent & damnarentur.

Nonum est Luca decimo sexto, versu trigesimo primo. *Si Moyses & Prophetas non audiant, neque, si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* Quæ omnia & singula exempla rei propositam certo demonstrant.

Secundo probatur eadem assertio ex SS. Patribus. S. Gregorius Nyssenus in libro de ijs, qui præmature abripiuntur, ait: *Perisimile enim est, eum, qui id, quod futurum est, æque ac præteritum cognovit, progressum vitæ instanti ad perfectionem prohibere, ne quod in præscientia malum animadversum est, in eo, qui ita victurus fuisset, perficiatur, atque ei, qui ea voluntate, arbitrioque victurus fuisset, vitæ nequitæque materia vitæ fiat.* In quem sensum etiam loquuntur S. Cyrillus libro tertio contra Iulianum, & Augustinus libro secundo, de Bono perseverantiæ, capite nono. Vbi ait: *Certe poterat illos Deus, præsciens esse lapsuros, antequam id fieret, auferre de hac vitæ. Vbi de ijs, qui ob infidelitatem damnantur sermo est.*

Ad hæc S. Chrysostomus Homilia sexagesima quinta in Matthæum docet, S. Paulum & latronem, ideo non prius à Deo vocatos, quia præsciuit ipsos tunc repugnatos vocationi. Idcirco, inquit, alij mane, alij tertia, alij nona, alij undecima hora vocantur, quia tunc obtemperaturi erant. Quod & Paulus aperte significavit, dicens: *quando autem accepit Deus, qui separavit me à ventre matris meæ. Quando porro Deus voluit, quando certe obtemperaturus erat; nam ipse à primis etiam incunabilis voluisset: sed quia illum veniurum sciebat, tunc voluit, cum animum penetraturam vocationem non ignorabat. Sic & latronem eum postea vocavit: potuisset antea ipsum vocasse; sed vocatus ille non paruisse.* Quibus verbis aperte Chrysostomus scientiam eiusmodi mediam Deo tribuit. An autem ea causa recte sit assignata, cur Deus hoc vel illud disposuerit, dicitur suo loco de causa prædestinationis.

Simile quid docet S. Augustinus in libro de sex questionibus paganorum, epistola quadragésima nona, quæstione secunda, ubi ait: *Tunc voluit Chri-*

stus hominibus apparere, & apud eos prædicare suam doctrinam, quando, & ubi sciebat esse, qui in eum fuerant credituri. Vbi rursum indicat, præsciuisse Christum, homines non fuisse credituros, si alio tempore, & alibi prædicaretur, &c. Unde rectè generatim colligimus, Deum etiam futura eiusmodi conditionata certo, & infallibiliter cognoscere, ex mente SS. Patrum.

Item libro de corrept. grat. capite octavo dicit Augustinus. *De his, differimus, qui perseverantiam bonitatis non habent, sed ex bono in malum, deficiente bona voluntate, moriuntur. Respondeant, si possunt, cur illos Deus, cum fideliter, & pie viverent, non tunc de vitæ huius periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne scilicet decipiat animos eorum? Vtrum hoc in potestate non habuit: an eorum mala futura nesciuit? Nempe nihil horum, nisi peruersissime, atque insulsissime dicitur.* Vbi rursum expressè docet Augustinus; Deum potuisse cognoscere peccata istorum, sub conditione futura, etiam si Deus eos, priusquam peccarent, ex hac vita sustulisset.

In eundem sensum S. Gregorius libro vigesimo tertio Moralium, capite vigesimo tertio. *Suos, inquit, Deus aliquando flagellis premit, & oneribus gravat; quia mera potentia prævidet, quod si in tranquillitate persisterent, tentationes ferre adversary non valentes, mentis prostrati vulneribus iacerent.* Accedit, quod sæpè alijs docent, Deum ante omne decretum absolutum cognovisse homines huic vel illi vocationi consensuros; alios, aut aliter non consensuros.

Cuius autem miseretur, inquit S. Augustinus libro primo ad Simplicianum quæstione duodecima, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat. Et in eundem sensum de reprobis superius dixerat Augustinus; si vellet (Deus) etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, ut & moverentur, & intelligerent, & sequerentur. Vbi supponit, Deum circa reprobos habuisse scientiam conditionatam eius vocationis, qua & ipsa moverentur, si Deus eos ita vocare voluisset. Et hanc congruitatem vocationis non consistere in vi quadam physica, qua physice prædeterminet voluntatem, ut recentiores Thomistæ dicunt, indicat ipse etiam libro de Bono perseverantiæ capite decimo quarto, ubi ait: *Ex quo apparet, habere quosdam in ipso ingenio divinum naturaliter munus intelligentia, quo moveantur ad fidem, si congrua suis mentibus, vel audiant verba, vel signa conspiciant.* Et Ambrosius super caput nonum ad Romanos: *Ei secundum propositum vocantur, quos credentes præsciuit Deus futuros sibi idoneos, ut antequam crederent, scirentur.* Vbi de conditionata scientia loquitur. Denique communis est hæc Patrum & Scholasticorum doctrina, Deum antequam statueret hominem creare, præsciuisse eum esse peccaturum, si à serpente tentaretur, &c. Et quamvis hæc potissimum concernant ea, quæ re ipsa postea aliquando evenerunt, spectant tamen ad scientiam conditionatam, quam Deus habuit natura prius, quam quidquam eorum re ipsa futurum esset, quamque adeo etiam à Deo per scientiam liberam visionis præsciuntur.

18

Tertio probatur veritas eadem ratione. Primo. Nam & nos ipsi probabiliter multa eiusmodi futura conditionata nouimus; verbi gratia. Si amicum hoc modo ad eam inuitauiero, veniet; si alio modo, non veniet. Si intercessero pro hoc reo, liberabitur: alias damnabitur. Item, probabiliter existimare possumus, Iudam non futurum fuisse furem ac proditorem, nisi oculos habuisset, quibus ad pecuniæ cupiditatem fuisset stimulabatur: hominem in paradiso non fuisse peccatum, nisi à serpente seu Diabolo fuisset tentatus, &c. Petrum non fuisse negaturum Christum, si non fuisset ingressus impij Pontificis atrium, &c. Ut taceam, quædam eiusmodi per scientiam Theologicam certo etiam cognosci, vt est illud iuxta S. Thomam 3. p. quæst. 1. art. 2. Si Adam non peccasset, filius Dei non fuisset incarnatus; & rursum illud 1. p. quæst. 97. Si homo perseverasset in statu innocentiae, esset immortalis. Quidni ergo Deus omnia futura conditionata infallibiliter norit? quandoquidem scientia fallax in Deo locum nullum habet.

Secundo. Ista futura conditionata sunt determinate vera vel falsa: Ergo scibilia; adeoque saltem per infinitum intellectum certo & infallibiliter cognoscibilia. Consequentia patet. Antecedens contra Auctores primæ, secundæ, & quartæ sententiæ probatur dupliciter. Tum quia hæc futura conditionata, supposita conditione, ad fore, vel non fore, eodem modo se habent, sicuti contingentia absolute futura, etiam seclusa conditione: sola enim conditione differunt: sed contingentia absolute futura non admittunt aliquod medium; sed altera pars est distincte vera; altera verò distincte, & determinate est falsa, & non altera; vel vtraque indeterminate vera; vel falsa vt dicitur dub. 6. Ergo etiam propositiones istæ de contingentibus futuris conditionatis, sunt determinate verae, vel falsæ. Tum quia suppositis, etsi quidem nihilominus homo pro sua libertate possit agere, vel non agere; impossibile tamen est, vt maneat re ipsa indifferens, & ab viroque abstinens, ita ut nec agat, nec non agat; cum hæc sint contradictoria; inter quæ non datur medium: Ergo alterum necessario, ac determinate re ipsa verum erit; aut acturum scilicet, aut non acturum his vel illis conditionibus positis: id quod per eiusmodi propositiones significatur, vt inferius in solutione argumentorum dicitur.

19

Tertio. Postquam Deus decrevit Petrum creare, & permittere, vt in tali rerum ordine constitutus peccet; præscit absolute illum esse peccatum: Ergo antequam statuat illum creare & constituere in tali ordine rerum, præscit, quod si crearetur, & constitueretur in illo, peccaret; quod ad scientiam conditionatam pertinet, non ad absolute visionis; quia non est de re existente, vel absolute futura; nec proprie etiam ad scientiam naturalem vel simplicis intelligentiæ; quia non est de re mere possibili, sed de futura sub conditione.

Eademque est ratio non solum omnium eorum, quæ post decretum diuinum creationis, certæque

providentiæ ac gubernationis, ab homine libere, sunt; cum vtique Deus omnia illa certo nouerit futura sub conditione, quæ postea impleta conditione re ipsa futura erant; sed etiam eorum, quæ absolute nunquam futura essent. Quod ita ostendo. Quæro enim, an non sint in potentia Dei, præter eos, qui re ipsa nunc sunt, vel etiam erunt, plures, imo infiniti adhuc alij homines, quos Deus posset creare; quosque si certo quodam ipsisque accommodato vocationis modo præueniret, essent consensuri, & salutem consecuturi. Certè hoc diuinæ potentiæ negari non potest: Ergo nec scientiæ, qua Deus id ipsum certo & infallibiliter norit. Scit enim non solum omnia, quæ sunt; sed etiam quæ futura sunt, & quo modo futura sunt, &c.

Quod autem Auctores contrariæ sententiæ dicunt, hæc quidem esse futura conditionata, non autem ita contingentia, vt sint omnis necessitatis physice expertia; eo quod certus ille modus vocationis congruæ & accommodatæ, ex se & sua natura, necessario, ac physice secum trahat assensum; plane falsum est, ac falso fundamentum nititur; vt suo loco de gratia dicitur.

Vnde quarto denique ita argumentor. Si necessario tribuendus est Deo is providentiæ modus, quo possit hominem ex intentione certo quidem ac infallibiliter, sed salua tamen etiam eius in agendo libertate; per gratiam congruam perducere ad beatitudinem; tum necessario tribuenda est Deo hæc scientia conditionata futurorum contingentium: sed antecedens est verum, vt omnes fatentur, & suo loco patebit: Ergo & Consequens. Maior probatur: Quia stante hac scientia conditionata futurorum contingentium, optime & facillime explicatur, quomodo Deus per gratiam congruam liberè & infallibiliter perducit hominem ad consensum, & beatitudinem, vt inferius dicitur dubio vndecimo, & questione decima, dubio octavo; sine hac autem necessario deueniendum est ad eum modum gratiæ congruæ asserendum, quo voluntas physice prædeterminetur; vt omnes auctores oppositæ sententiæ, recentioresque Thomistæ faciunt; quem tamen non bene coherere cum libertate hominis inferius citata questione vndecima, dubio primo, fufius dicitur. Est ergo hæc scientia conditionata in Deo necessario constituenda. Et hoc ipsum est, quod auctores illi tertiæ sententiæ recte dixerunt, eam esse necessariam ad præcipiendam concordiam gratiæ cum libero arbitrio; ad conciliandam inter se Patrum dicta; ad intelligendam distinctionem gratiæ in efficacem & sufficientem; ad demonstrandam infallibilitatem diuinæ prædestinationis.

Assertio IV. Deus habet scientiam infallibilem omnium eiusmodi futurorum contingentium sub conditione; etiam si absolute nunquam futura sint. Hæc est mens auctorum, quos pro tertia sententiâ citauimus. Ratio est. Quia est eadem ratio omnium: si enim aliqua sub conditione contingenter futura novit; cur non omnia pariter ita futura nouerit: modo reuera sub conditione

deter-

determinatè futura sint; quod neque authores quartæ sententiæ negant; cum fateantur, se non negare Deo scientiam futurorum conditionatorum; sed eorundem tantummodo, quæ cum nullo modo futura sint etiam ex hypothesi, asseruntur esse futura conditionata: quanquam eo ipso, quod multa negent sub conditione futura, quæ nos futura dicimus; assertioni huic re ipsa aduersari coguntur.

Hoc solum obseruandum, hypothesin, quæ in antecedenti ponitur, non debere abstractè & quasi solitarie accipi, sed cum respectu ad determinatum subiectum, & secundum omnes conditiones, à quibus prædictum dependet. Nam si indefinite dicas; Homo si hoc vel illo uocationis modo uocabitur, consentiet; non habet definitam & determinatam ueritatem; cum ex hominibus aliqui facile sint cõsensuri, alij nõ cõsensuri. Quare nec à Deo hoc modo, prout in abstracto indefinite ponitur, cognoscitur. Eodem modo si dicas, Iudas si fuisset ob furtum cum Christo crucifixus, confessus fuisset Christum & saluatus, sicut latro cum eodem crucifixus; subintelligendum est, si uti cum latrone accidit, rationis compos, ea signa uidisset, quæ latro uidit, aut saltem recoluisse ea, quæ ante uiderat, &c. Et ita in similibus ratiocinandum; quia cum causalitas & connexio prædicari cum antecedente conditione, non sit nisi in particulari, & cū determinatis conditionibus, donec ad has descendatur, aut saltè sub vna reliquæ subintelligantur, non potest cognosci determinatio futura causæ liberæ, ut bene etiam notauit Suarez cit. opus. 2. lib. 2. c. 6. num. 4.

Assertio V. Deus cognoscit eiusmodi futura conditionata, non solum in quibus conditio est causalis, vel necessariò præsupposita, sed etiam in quibus est disparata; modo prædicatum re ipsa cum ea sit connexum, ipsaque adeo conditio adæquate, & cum respectu ad ceteras conditiones, quibus cõnnecta est, accipiat. Ita sentio cum Suarez lo. cit. et si alij aliter, ut dictum. Probat & declaratur. Quia copula si in eiusmodi propositionibus, dupliciter accipi potest. Primo illatiuè proprie, ut nimirum ex vi conditionis talis re ipsa sequatur, aut inferatur hoc prædicatum; & hac ratione futura eiusmodi conditionata, seu potius propositiones illæ, in quibus conditio est disparata, non sunt veræ, nec adeo sic cognoscuntur à Deo. Secundo accipi potest concomitantè, quasi per modum aduerbij temporis, seu quatenus præcisè significat connexionem, seu concomitantiam consequentis cū antecedente, ita ut nil aliud significetur huiusmodi propositionibus, quam cū hoc erit, siue hoc existere, vel supposito, erit & illud; & in hoc sensu uerum habent sensum propositiones illæ, si modo consequens cum antecedente re ipsa sit connexum, ipsaque conditio, siue antecedens, adæquate, ceteris quæ requiruntur, subintellectis, accipiat.

Ponamus enim v. g. studiosum aliquem in Hispaniâ ad disputandum publice paratum, ac destitutum, cum alio studioso sponsum fecisset, se non disputaturum nisi eo die, quo Ro-

mae pluar, seti quod idem est; futurum, ut Roma pluar, eo ipso die, quo Salmanticae disputabit, id si uerè futurum sit, uerè de se dicere poterit; Ego Salmanticae disputabo, si Roma pluar: nec minus uerè de ipso alij dicere poterunt; Hic Salmanticae disputabit, si Roma pluar. Idem fere est, si quocumque modo futurum ponatur, ut Roma pluar, cum Petrus in golo stadij disputabit. Uerè enim, licet minus proprie, dici poterit; si Roma pluar, Petrus hic disputabit; nec alius erit eius propositionis sensus, quam pluuia Romæ existente, siue cum Roma pluet; Petrus hic disputabit. Exemplum habemus in Scriptura. 4. Reg. 13. vers. 19. ubi Elifaeus ad Ioas Regem Israel ait, si percussisses terram, quinquies, aut sexies, percussisses Syriam usque ad consummationem. Nunc autem tribus uicibus percussit eam. Vbi quidem sane percussio illa sæpius iterata, neque erat causa percussiois frequentioris; neque per se ac ex natura rei præsupposita, sed plane disparata: quia tamen ex vi decreti diuini futurum erat, ut sæpius uinceret Ioas; si sæpius percussisset terram, rectè id à propheta dictum est; etiam si causa hæc connexionis utriusque euentus non fuerit expressa; subintelligi enim debet.

Assertio VI. Ad notitiam eiusmodi conditionatam, per se ac uniuersim non præsupponitur decretum in Deo, sub conditione simpliciter & absolute prædefiniens, quod tale quid sit futurum, adimpleta conditione; sed pleraque ex his cognoscuntur sine præuio eiusmodi decreto prædefiniente. Ita Molina, Suarez, Vasquez, Albertinus, & fere omnes authores tertiæ sententiæ, & recentiores Thomistæ omnes; qui sicut ad quemlibet effectum causæ secundæ absolute futurum prærequirunt eiusmodi prædefiniens decretum, sine quo aiunt nihil posse fieri, nec ullam omnino propositionem de futuro contingenti esse determinatè ueram, aut falsam; ita etiam ad effectum sub conditione futurum requirunt eiusmodi præuio decretum, saltem conditionatum, ut dictum. Sed nos contrario fundamento nitimur, quod quæstione 10. probabitur: Nimirum nec ad absolute quidem futurum eiusmodi effectum, requiri decretum eiusmodi prædefiniens, seu prædefinitionem absolutam, quæ Deus simpliciter & absolute statuerit eum producere, vel ad eum concurrere; sed sufficere conditionatum decretum ad eum concurrendi, si se causa secunda ad eum determinauerit: esto nonnunquam ratione certæ materiæ, vel in particulari casu, quippiam. De v s ita prædefinerit, non tam ex necessitate & iuxta exigentiam ipsius per se, effectus, sed ob maiorem suæ prouidentie perfectionem, etiam salua libertate ipsius causæ secundæ.

Et ratio breuiter est. Quia ad hoc, ut causa secunda possit agere, plus non requiritur, quam ut eadem causa secunda, in actu primo, sit sufficienter instructa, ad eum effectum,

Deusque ipse per modum causæ primæ, paratus sit concurrere ad eundem. : at hoc esse & fieri potest, etiamsi Deus eiusmodi effectum absolute non prædestinat; modo paratus sit concurrere si causa secunda se determinet. Ergo, &c. Maior probatur, quia ad ipsum effectum, & actionem causæ secundæ plus non requiritur, quã vt & ipsa in effectum influat, & causa prima debet etiam concursum præbeat: Ergo vt possit agere in actu primo, sufficit & vis ipsius actiua in actu primo, & paratus concursus causæ primæ. Accedit quod vbi de peccatis agitur, nec potest quidem Deus absolute decreto statuere & prædestinare, vt sint, aut futura sint peccata, aut peccatorum actus; Et esto, prædestinare possit eorum permissionem; ex hac ipsa tamen non infallibiliter sequitur in particulari hoc vel illud peccatum, ac proinde nec in eo permissionis decreto cognosci poterit futurum peccatum, vt dub. 7. dicimus. Quod autem oppositæ sententiæ auctores ad actionem & effectum quemlibet causæ secundæ requirunt quoque externam eius prædeterminationem, id inferius q. 1. dub. 1. refutabimus, vbi docemus, eiusmodi prædeterminationem physicam pugnare cum libertate causæ secundæ.

25 Assertio VII. Scientia hæc diuina futurorum contingentium, propriè & strictè loquendo, tam à scientiâ liberâ visionis, quam à necessariâ simplicis intelligentiæ ratione distincta est; ac proinde rectè scientia media dicitur. Hæc assertio ad modum loquendi pertinet; de quo etsi non sit magnopere contendendum, siue quis eam scientiam hoc, siue alio modo, ex dictis, velit appellare, vt supra auctores variè loquentes retulimus; in omni tamen sententia admitti debet, eam à scientiâ visionis & simplicis intelligentiæ, si strictè accipiantur, distingui; esto possit vtraque etiam ita late accipi, vt eam scientiam conditionatam, seu futurorum contingentium conditionatorum complectatur. Scientia enim visionis, vt ex sancto Thoma dictum dub. 3. propriè & strictè non est, nisi rerum actu quandoque existentium; quæ proinde toto suo genere libera est in Deo; scientiâ quoque simplicis intelligentiæ solum est de rebus consideratis secundum esse possibile; quæ proinde non solum ex genere suo, sed etiam respectu particularis cuiusq; obiecti est necessaria in Deo: scientia autem hæc conditionata, de qua loquimur, nec est rei actu quandoque existentis, vt talis est; qua de causâ etiam ex suo genere necessario est in Deo; neque est rei solum spectatæ secundum esse possibile, siue secundum esse essentia, sed etiam secundum esse existentia contingentis; non quidem absolutæ, sed conditionatæ: qua de causâ etiam libera quodammodo est respectu particularis cuiusque obiecti; potuit enim non esse in Deo, si causa ipsa secunda libera, à qua effectus hic depêdet, sicut absolute poterat, oppositum fuisset factura. Quæ cû ita sint, iure merito hæc scientia, vt pote de vtroq; extremo participas, vt dictum, & nec tam necessaria, quam scientia simplicis intelligentiæ, nec tam libera, quam visionis; dici potest media; quicquid Zumel & Thomistæ re-

centiores repugnant: cum interim nec ipsi possint negare, adesse fundamentum sufficiens distinguendi eam ab vtraque scientiâ, tam visionis, quam simplicis intelligentiæ, si vtraque hæc propriè & strictè accipiat, vt dictum.

26 Sed contra doctrinam hætenus traditam, ac præcipue contra ipsammet scientiam conditionatam, seu mediam obijciuntur varia. Primum est, quod SS. Patres nonnulli videntur apertè hanc scientiam conditionatorum contingentium rejicere. S. Augustinus lib. 1. de prædestinat. Sanct. cap. 14. contra Massilienses, inquit, *Dictum est (Sap. 4. Raptus est, &c.) secundum pericula vite huius, non secundum præscientiam Dei, qui hoc præsciuit, quod futurum erat; non quod futurum non erat, &c.* Et lib. 1. de animâ, & eius origine cap. 12. *Ipsa exinanitur præscientia omnino, si quod præscitur, non erit. Quomodo enim dicitur præsciri futurum, quod non est futurum?* Et in eundem sensum S. Prosper episc. ad S. Augustinum contra Semipelagianos. seu Massilienses: *sed in tantum, inquit, quibuscumq; communitatis meritis electionem Dei subiungunt, vt quia præterita extant, futura que non sunt futura, consingant, non uaque apud illos absurditatis genere, & non agenda præscita sint, & præscita non acta sint.* Similia contra Arianos, qui & ipsi quoque scientia conditionata abutebantur ad suum errorem stabilendum, habet Alexander Episcopus Alexandrinus in epistola ad Alexandrum Episcopum Constantinopolitanum, quæ habentur in Concilio Nicæno.

27 Responderetur, S. Augustinum, & Prosperum rejicere, ac damnare in Massiliensibus eiusmodi scientiam mediâ futuræ cooperationis, quæ fuerit causa & ratio, cur aliqui eligerentur ad fidem, & fidei sacramentum; alij rejicerentur: ac simul cum negant, præsciri quod futurum non est, &c. apertè loquutos de scientia Dei absolute; qualis ad verâ meriti, vel demeriti imputationem requiritur; quæ vti que præuiso euentu nunquam frustratur. Et quamuis Massiliensibus conditionata solum scientia loquerentur, rectè tamen illi, & iuxta subiectæ materiæ exigentiâ, ad præscientiam absolutam transitum faciunt; hæc ratiocinatione tacite supposita; si præscientia operum quicquam ad hoc conferret, vt Deus aliquibus fidem aut fidei sacramentum tribueret; alijs negaret; tum sanè ea præscientia deberet esse absoluta, qualem suo euentu frustrari absurdum est: conditionata enim illa scientia, seu etiam opera ipsa sub conditione præscita, quæ nunquam erunt, nunquam possunt ad verum aliquod meritum vel demeritum imputari. Alexander autem solum rejicit præscientiam conditionatam operum bonorum, quæ fuerint causa cur CHRISTVS, seu filius Dei, esset filiatione adoptiua à DEO donatus. Neque nouum est, hæreticos bonis etiam subinde principijs abuti ad suos errores stabilendos: sicuti Lutherani ex eo, quod Christus meritis est omnibus vitam æternam, inferunt bona opera non esse necessaria, nulla esse merita nostra, sufficere solum fidem. Caluiniani ex præscientia DEI absolute, inferunt necessitatem absolutam, & negant liberum arbitrium. &c.

28 Secundo obiicitur. Nihil est scibile nisi aliqua necessitate necessarium, sed ante omne decretum diuinae voluntatis, non est aliqua necessitate necessarium, etiam necessitate consequentiae, quod Petrus positus in talibus circumstantiis, & cum talibus auxilijs, non applicantibus efficaciter ei voluntatem ad conuersionem, infallibiliter conuertatur: Ergo non est scibile etiam à Deo, quod conuerteretur. Minor probatur, tū auctoritate Aristotelis l. 1. de interpret. c. 8. ubi docet, propositiones de futuro contingenti secundū se non habere determinatā veritatē, aut falsitatem; quia contingens in quantū contingēs se habet omnino indifferenter ad vtrumlibet. Idem docet S. Thomas 1. p. q. 14. a. 13. ubi ait; contingēs, vt est in sua causa, consideratur vt futurū, & vt contingens nondum determinatū ad vnum; quia causa cōtingēs se debet habere ad opposita; & sic contingens non subditur per certitudinem alicui cognitioni; vnde quicumq; cognoscit effectū cōtingētē in causa sua tantum, non habet de eo nisi coniecturalem cognitionem. Idem docet q. 57. a. 3. & q. 88. a. 3. & 4. & 16. de malo a. 7. Accedit ratio. Nam impossibile est, vt aliquis effectus sequatur necessariō, necessitate consequentiae, seu necessitate infallibilitatis; ex causa defectibili & impedibili per concursum aliarum causarum; nisi talis causa determinetur ad talem effectum ab aliā causa superiori, quae deficere non possit, nec impediri per alias causas: sed Deus non determinat causas defectibiles ad particulares effectus, nisi per decretum suae voluntatis: Ergo ante huiusmodi decretum, non est necessarium necessitate consequentiae, siue necessitate infallibilitatis, quod voluntas creata, quae ex sua natura defectibilis est & impedibilis, consentiet obiecto sibi proposito, si constituat in talibus circumstantiis.

29 Respondeo; Maiorem esse veram, loquendo de scibili scientifico, quod nempe ad scientias pertinet; falsam, si vniuersaliter accipiatur de quouis particulari scibili: infinita enim à Deo, nobisque ipsis sciuntur, quae tamen non sunt necessaria, seu infallibilia, nisi ex suppositione ipsius scientiae, aut existentiae, seu futuritionis. Videmus enim, & scimus infallibiliter Petrum ambulātem, stantem, cum ambulat, stat, &c. & tamen Petrum ambulare non est necessarium. Ita etiam Deus omnia contingētia absolutē futura praenouit: quae tamen non sunt futura necessario, nisi ex suppositione ipsius futuritionis, siue scientiae; & hanc ipsam necessitatem infallibilitatis, nimirum ex suppositione ipsius determinatae veritatis, seu futuritionis, seu etiam ipsius scientiae diuinae, habent omnia futura contingētia tam absoluta, quam conditionata. Nam posito, quod semel sint determinatē futura, fieri nulla ratione potest, vt non sint futura; adeoque sunt infallibiliter futura, siue absolute, siue sub conditione. S. Thomas autem solum docet ista contingētia non posse certo cognosci in sua causa; quod cum verum sit, vt sequenti dub. dicitur, repugnat his ipsis autoribus, qui hoc obiiciunt. Nā si causa ipsa ad vtrumlibet se habet; ergo nulla est praefinitio absoluta effectus, aut saltem

nulla praedeterminatio physica causa secunda: cū vtique causa physica iam aliunde praedeterminata, non se habeat indifferenter ad vtrumlibet, vt alibi fufius dicitur. Aristoteles autem falsus est, aut eodem sensu accipiendus, vt dicitur dub. sequenti.

Obiicitur tertio. Si eiusmodi propositiones conditionales essent verae, essent etiam bonae consequentiae; quia omnes istae propositiones simul sunt etiam consequentiae; & veritas earū idē est, quod bonitas consequentiae, vt docent dialectici, & S. Thomas 1. p. q. 44. a. 1. ad 2. & q. 1. de potent. a. 6. ad 3. sed nō sunt bonae consequentiae: tum quia non sunt necessariae; cum tamen omnis bona & formalis consequentia sit etiam necessaria: in quē sensum etiam S. Thomas opus. 48. trac. de enuntiat. c. 14. docet, omnē conditionalē verā esse necessariam; & omnem falsam esse impossibilem; ac proinde nullam contingentem. Tum quia in eiusmodi propositionibus, consequens non est scibile in antecedente, vt fit in bona consequentia. Tum quia in bona consequentia non potest antecedens esse verum, & consequens falsum; quod hic accidit.

Respondeo, bonitatem consequentiae duplicem esse, formale vnam, de qua procedit obiectio, cum adductis probationibus, qualem fatemur nō conuenire huiusmodi propositionibus. Altera est bonitas consequentiae alicui soli particularis, & quasi materialis; quae nimirū solummodo nititur particulari connexioni consequentis cū antecedente, ex propria subiectae materiae conditione, & habitudine desumpta: in quibus proinde etiam particula si non tam illatiuē, quam concomitanter accipitur: Et haec sufficit in his propositionibus, alioquin omnes istae propositiones erunt falsae, quas quotidie formamus: si veneris ad me, si pro me apud Regem intercesseris, dabo tibi equum. Si fuisses herimecum, impetrasses munus postulatū. &c. Neq; de his consequentijs procedunt adductae probationes, sed de propositionibus conditionalibus scientificis, & vniuersalibus, quales in scientijs vsui esse possunt, vt rectē Vasquez n. 25. Ad horū autē, de quibus agimus, veritatē & bonitatē sufficit, vt significata per eas concomitantia consequentis cū antecedente sit à parte rei, atq; adeo hic & nunc posito in Esse antecedente, ponatur consequens, etiam si liberē ponatur & contingenter.

31 Possunt tamen eiusmodi propositiones hypotheticae, si quidē, antecederē earū nō absolute, & nudē secundū se, sed respectiue, & vt ex suppositione connexionis est, cū consequēte, accipiatur, redigi etiam in consequētia formales; quo casu & consequentiae ipsae erūt necessariae, & cōsequēs nō min⁹ habebit infallibilitatis necessitatē, & hypotheticā, q̄ antecedens; neque etiam stante veritate antecedentis, & in sensu cōposito vnquā poterit cōsequēs esse falsum. Vt si dicas quādo cūq; duo sunt cōnexa, tūc cū vnū eorū erit, etiam alterū erit: sed ista duo, videlicet antecederē & cōsequēs, sunt, & supponuntur in re cōnexa. Ergo cū aliqd eorū erit, etiam alterum erit. Atq; si hoc modo antecederē accipiatur, pro ut in re cōnexum est cum consequēte, & nō absolute secundū se tantū, tunc potest q̄dem ipsum etiam esse medium cognoscendi consequēs; sed ipsa tamen connexio aliunde debet esse perspecta.

32 Obijcitur quartò. Deus ante omne decretū suæ voluntatis, nō scit quot homines, vel Angelos esset producturus, si crearet alium mundū: Ergo similiter ante idē decretum non scit, quot act⁹, vel quales esset producturus quilibet homo, si crearetur & constitueretur in tali ordine rerū. Respōdeo. negando cōsequentia; & rationem, ommissis varijs, quas alij assignant, hanc reddo; quia implicat, vt Deus ante decretum suum, prædeterminans quicquā ex ijs, quæ ab ipso solo pendent, operetur ad extra; vel vthorum fiat quicquam, aut futurū sit, ante decretum eiusmodi diuinum: sed nil obstat, quo minus libera creatura operetur, ante decretū diuinū prædeterminans, vt superius dictū. Iā autē creare Angelos, aut nō creare, etiam posito quod Deus crearet alium mundum, pendet à solo decreto Dei prædefiniēte; ante quod neutrum determinatē futurum est.

33 Dices; saltē si Deus crearet alium mundū huic similitē, adeoq; simul cum Angelis, tūc certū etiam aliquem Angelorum numerū creaturus esset; v.g. aut mille tantū; quo facto eū inter hæc duo cōtradictoria non detur mediū, alterutrū necessario ex ea conditione futurū esset: Ergo Deus tunc saltem nosse deberet alterutrū determinatē, millēne tantū an nō tantū mille creatur⁹ esset ex ea hypothesi. Respondetur, negando consequentiam; quia nec tunc quidē ex ea conditione alterutrū determinatē futurū esset; sed indeterminate alterū: sicut. n. posito, quod crearet mundū, à solā ipsi⁹ voluntate penderet, simul etiā Angelos creare, vel nō creare; ita quoq; si crearet Angelos, ab eius solius voluntate & decreto penderet, tot numero Angelos creare, vel plures. Quocirca propositiones eiusmodi continent antecedens planē abstractū & indefinitum respectu consequentis; quo casu iam superius asser. 4. dictum, eiusmodi ppositiones à Deo non cognosci; q̄a reuera consequēs ex tali conditione determinatē nec futurū, nec nō futurū est. Perinde est enim dicere; si Deus crearet aliū mundum, crearet Angelos: aut crearet mille tantum; aut non tantum mille; ac si dicas; si Deus de nouo crearet hominem aliquem in abstracto, tum is foret salu⁹, aut habiturus esset has vel illas operationes &c. quod à Deo sciri ibidem negauimus. Quod si in propositione illā; si Deus crearet alium mundum, crearet tot Angelos, &c. antecedens tacitā quadam subintellectione compleatur, adeoq; non ita nudē planē & inadæquatē, sed cum respectu ad ipsum decretum diuinum, cum quo re ipsa necessario coniunctum foret, accipiatur; tum vtique etiā à Deo infallibiliter cognoscetur. Erit enim tunc iste sensus; si Deus crearet mundum, simulq; vtique necessariò esset futurum, certum numerum Angelorum & hominum præfinsisset, sciret vtique quot homines, vel Angelos esset producturus. Vt proinde in genere, & quoad formalem quasi rationē, & doctrinam, inter futura contingentia, respectu Dei, & hominum, seu creaturarum; eorumque scientiam, nulla sit differentia; si modo comparatio debito modo instituat.

34 Obijcitur quinto. S. Thomam, aliosque Theologos duo tantum membra diuinæ scientiæ assignasse; sub quorum neutro tamen hæc contingen-

tium futurorum sub conditione comprehenditur, si stricte & proprie loquamur; signum ergo est, ab eis non fuisse agnitam. Responderi potest primò, negando consequentiam. Quia diuisione illa respexisse illi videntur solum ad obiecta absoluta, non conditionata; cum tamen interim negari non possit, eos pro occasione passim & agnouisse, & docuisse scientiam etiam hanc conditionatam, si de re ipsa loquamur: nisi quis adeo iniquus erga illos esse velit, vt existimet, eos non intellexisse, aut sciuisse, quæ in scripturis, & Patribus, adeo manifestè sunt tradita, vt vidimus. Accedit, quòd nec Thomistæ quidem recentiores hoc tempore absolutè negare audent, Deum eiusmodi futura conditionata scire; cum saltem fateantur scire, post decretum suū illud prædeterminans; & tamē hæc ipsa notitia æquē parū sub duobus illis mēbris scientiæ diuinæ comprehenditur, quam si absq; eo decreto diuino præscirentur, vt ex dictis colligi potest. Respōdeo secundò, S. Thomam, & Scholasticos veteres, scientiam hanc mediam comprehendisse, vel sub scientia visionis, vel simplicis intelligentiæ; prout etiam nunc Theologi aliqui ad vnam ex his eam reuocant, vti superius dictum. Interim non obstat, maioris claritatis & perspicuitatis causa, & ad omnē æquiocationē tollendam, eam proprio vocabulo *scientiam mediā* dicere; cū & alij termini disciplinæ causa à Theologis, alijsque scientiarum tractatoribus successiue plures sint inuenti: quicquid Zumel loc. citat. sine causa eam *scientiæ mediæ* appellationem acrius perstringat.

DVBIVM VI.

Quæ ratione Deus cognoscat futura contingentia; an mediate in se ipsis, vel in causis eorum; velex reali eorum presentia ab æterno.

Ad S. Thom. 1. p. q. 14. a. 13.

Expedita quæstione An est, de cognitione futurorum contingentium; sequitur vt explicemus etiam quæstionem propter quid, eo modo, quo in actibus diuinis ratio agendi, siue propter quid locū habere potest. Et vero cum multa sint, de quibus queri potest, an sint ratio quædam cognoscendi futura contingentia, nimirū. 1. ipsa futuritio, seu veritas ipsorum futurorū contingentium. 2. causæ eorundem. 3. realis eorum presentia ab æterno. 4. Deus ipse, & quidem sub varia ratione eadem representans; siue per modum idææ, aut causæ, siue vt in decreto diuinæ voluntatis; de quibus singulis variæ sunt Doctorem sententiæ; idcirco de his omnibus sigillatim agendum est: & hoc quidem dubio, de tribus illis rationibus huius cognitionis, quas nonnulli extra Deum ipsum pro ratione futura cognoscendi assignant; sequenti vero dubio de quarto, qui est Deus ipse. Et quia eadem ratio est in presentia futurorū contingentium absolutè, & sub conditione, de vtrisque simul agendum est.

Obfer-